

67'

με τις

ΝΙΚΗ ΓΡΥΠΑΡΗ και ΕΙΡΗΝΗ ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΥ

Για τη νέα έκθεση με έργα Γιάννη Τσαρούχη και για τη μετακίνηση του ιδρύματος του μεγάλου ζωγράφου από το Μαρούσι στο Μουσείο Μπενάκη στην Πειραιώς.

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΡΙΔΗΣ, ΦΩΤΟ: ΝΙΚΟΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

Στο ισόγειο, το καφέ άδειο από τραπέζια, εργάτες μαζεύουν τα απομεινάρια από πάρτι της προηγούμενης βραδιάς. Η Ειρήνη Γερούλανου θα πει λίγο αργότερα, «ευτυχώς που υπάρχουν κι αυτά, γιατί τα χρειαζόμαστε». Το ραντεβού με τις δύο κυρίες, τη Νίκη Γρυπάρη, πρόεδρο του Ιδρύματος Γιάννη Τσαρούχη και ανιψιά του ζωγράφου, και την υποδιευθύντρια του Μουσείου Μπενάκη, ήταν για την

Τρίτη στις 10 το πρωί. Η κ. Γρυπάρη περνάει ατέλειωτες ώρες στον 2ο όροφο του εντυπωσιακού κτιρίου της οδού Πειραιώς τον τελευταίο καιρό, καθώς σύντομα ξεκινάει η έκθεση « Γιάννης Τσαρούχης - Μελέτες για 17 θέματα». Η έκθεση, την οποία στήνει με τη συνδρομή της σκηνογράφου Λίλης Πεξανού, είναι πια σχεδόν έτοιμη. «Δείπουν ακόμα οι φωτογραφίες και τα κείμενα που συνοδεύουν τα έργα και που βοηθούν πολύ να καταλάβεις γιατί έκανε ό,τι έκανε», μου λέει και ξεκινάμε μια περιήγηση-ξενάγηση στα έργα. Δεκαεπτά θέματα

και οι παραλλαγές τους μέσα στη μακρόχρονη πορεία του σπουδαίου ζωγράφου. Δεκαεπτά ενότητες μέσα από τις οποίες το κοινό θα έχει την ευκαιρία να διαπιστώσει την εξέλιξη συγκεκριμένων θεμάτων, από την αρχική τους σύλληψη μέχρι την τελική τους μορφή και τις ενδιάμεσες παραλλαγές τους σε μεγάλα χρονικά διαστήματα. Έτσι, έχουμε θεματικές συχνά γνωστές κι αναγνωρίσιμες αλλά και λιγότερο γνωστές, για όσους δεν είναι εξοικειωμένοι με το έργο του Τσαρούχη: «Τέσσερις Εποχές», «Δέσποινια», «Η θυσία της Ιφιγένειας», «Λουόμενος», «Νέοι με φτερά πεταλούδας», «Νέος μεταμφιεσμένος σε έρωτα», «Ο ψαλμός του Δαυίδ», «Αναχώρηση», «Καφενείο Μαυροκέφαλου», για να ονοματίσω μερικές. Συν προσωπικά αντικείμενα και εργαλεία, όπως η προσωπική του φωτογραφική κάμερα, η παλέτα του, μπλοκ σχεδίου, τετράδια με χειρόγραφα κείμενα, φωτογραφίες, ένα βιβλίο για την ιστορία του Αγ. Σεβαστιανού, όλα από το αρχείο του ιδρύματος.

Παρατηρώ μία σειρά έργων με σπουδές του Ντομνίκ, ενός μοντέλου της περιόδου που ο Τσαρούχης ζούσε στο Παρίσι. Μελέτες του νέου άντρα, το κεφάλι σε κόκκινο φόντο, ημιτελείς και ολοκληρωμένοι πίνακες με το μοντέλο ως θέρος. Η Νίκη Γρυπάρη εξηγεί: «Βλέπουμε

Μουσείο Μπενάκη,
Κτίριο οδού Πειραιώς,
Πειραιώς 138 &
Ανδρονίκου, 210
34531η, 7/12-31/3. Ώρες
λειτουργίας: Πέμ. &
Κυρ.: 10:00-18:00, Παρ.
& Σάβ.: 10:00-22:00,
Δευτ., Τρ. & Τετ.:
κλειστά. www.benaki.gr

την προετοιμασία, τις διάφορες σπουδές που έκανε μέχρι να αποφασίσει, τις διαφορετικές τεχνικές». Αυτή είναι και η πρωτοτυπία της συγκεκριμένης έκθεσης, δηλαδή να παρουσιαστεί ό, τι υλικό υπάρχει πάνω στο ίδιο θέμα. Η Ειρήνη Γερούλάνου δηλώνει ενθουσιασμένη: «Έχει πάρα πολύ ενδιαφέρον να παρακολουθεί κανείς τα ίδια θέματα μέσα σε τόσο μεγάλα χρονικά διαστήματα. Δείχνει πόσο πολύ τον παίδευε ένα θέμα, πόσο το έψαχνε». Παρακάτω ένα έργο με τίτλο «Το Γράμμα», που ο ίδιος, μαθαίνω, αποκαλούσε «γιαλατζί Βερμέρ» και, όντως, δείχνει έναν νέο να γράφει με τον τρόπο του μεγάλου Ολλανδού ζωγράφου. Η κ. Γρυπάρη μου αποκαλύπτει πως συχνά δοκίμαζε διαφορετικά μοντέλα για το ίδιο θέμα μέχρι να καταλήξει ποιο ήθελε τελικά να χρησιμοποιήσει. Τραβούσε, μάλιστα, πάμπολλες φωτογραφίες ξανά και ξανά έως να καταλήξει στην οριστική του επιλογή. Μια κατασκευή-έκθεμα, ένα ζευγάρι μεγάλα φτερά στον τοίχο, ήταν το αξεσουάρ για τα μοντέλα που ζωγράφιζε ως «Μήνες». Αναμνηστικές φωτογραφίες ποδοσφαιριστών επάνω στις οποίες στηρίχτηκε το ποζάρισμα των μοντέλων με τα φτερά πεταλούδας, μετά η πρώτη απόπειρα πορτρέτου ναύτη, άντρες είτε ναυτικά ντυμένοι είτε γυμνοί σε παραλλαγές σχεδίων που ο ίδιος αποκαλούσε «Μικρή Πλαζ» και «Μεγάλη Πλαζ». Περισσότεροι ναύτες, η σύλληψη της πρώτης Ιφιγένειας, του πρώτου πρώτου σκίτσου του 1947, αλλά και μελέτες ακόμα παλιότερες σε αφηρημένη τεχντροπία, ένας άντρας αλά Ματίς, που όμως τη στάση του τη μιμείται από αρχαιοελληνικό άγαλμα από την Ολυμπία.

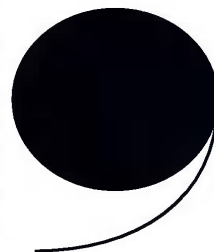
Στη συνάντησή μας μου αποκαλύπτεται και ένα ευχάριστο νέο. Αυτή είναι η πρώτη έκθεση που εγκαθιστά τον χώρο που από δω και μπρος θα είναι στην απόλυτη δικαιοδοσία του Ιδρύματος Τσαρούχη και που ανά τακτά χρονικά διαστήματα θα αλλάζει θεματολογία και παρουσίαση έργων. Ούτε λίγο ούτε πολύ, θα είναι σαν το ένα μουσείο να περιέχει ένα άλλο μουσείο, κάτι που εφεξής θα δώσει μια νέα διάσταση στον εικαστικό χώρο της Αθήνας. Η Ειρήνη Γερούλάνου εξηγεί: «Αποφασίσαμε ότι δύο μαζί μπορούμε να κάνουμε περισσότερα πράγματα με λιγότερο κόστος, και αυτό είναι καλό τόσο για το Μουσείο Μπενάκη όσο και για το Ίδρυμα Τσαρούχη. Ήρθαν όλα τα έργα εδώ και αυτός θα είναι ο χώρος όπου το ίδρυμα θα κάνει όλες του τις εκθέσεις. Έτσι κι αλλιώς, υπάρχει εδώ και πάρα πολλά χρόνια μια συνεργασία και μια σχέση εμπιστοσύνης, επομένως είναι ο καλύτερος τρόπος να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματά μας». Η Νίκη Γρυπάρη συμπληρώνει: «Το κτίριο στο Μαρούσι χρειάζεται αυτήν τη στιγμή επιδιορθώσεις. Είναι αδύνατον να έχουμε εκθέσεις και επισκέψεις σχολείων. Τα έργα θα είναι φυλαγμένα εδώ και θα μπορούμε να συνεχίσουμε τις εκθέσεις μας. Άλλωστε, αυτό προβλεπόταν και στο καταστατικό του ιδρύματος, όταν ιδρύθηκε και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το 1981. Τον επόμενο χρόνο άνοιξε στο κοινό, έτσι κλείνουμε φέτος 30 χρόνια». Και μετά από 30 χρόνια ήρθε η ώρα της ανάγκης; Η κ. Γερούλάνου σπεύδει να το υπερασπιστεί: «Το ίδρυμα ποτέ δεν χρηματοδοτήθηκε, ποτέ δεν πήρε κρατική επιχορήγηση και πάντα έβγαζε τα έξοδά του με τα δικαιώματα, το πωλητήριο και διάφορα έσοδα». Τι θα γίνει, λοιπόν, τώρα; Η κ. Γρυπάρη παίρνει τον λόγο: «Ελπίζω να βρεθούν οι πόροι για να ανακαινιστεί. Εξάλλου, είναι διατηρητέο από

το ΥΠΕΧΩΔΕ και από το Νεοτέρων Μνημείων, αλλά χρειάζεται επισκευές. Ποιον άλλο λόγο θα είχαμε να κατέβουμε εδώ; Όποιος έχει παρακολουθήσει τις εκθέσεις μας, ξέρει πόσο προχωρήσαμε και ως έρευνα και ως παρουσίαση. Ο Τσαρούχης έχει αφήσει πολλές μελέτες και σπουδές, πολλά έργα ατελάρωτα, άφτιαχτα, υπάρχει ακόμα πολύ αρχαιολογικό υλικό για να εκτεθεί. Σε αυτή την έκθεση χρειάστηκε να δανειστούμε μόνο πέντε έργα από ιδιωτικές συλλογές. Έχουμε τη δυνατότητα να προχωρήσουμε». Είναι, λοιπόν, ένα νέο ξεκίνημα; «Είναι νέο ξεκίνημα κι ένα άνοιγμα προς τα έξω σε εποχές που ο κόσμος είναι μαζεμένος. Θα του παρουσιάσεις έναν αγαπημένο του ζωγράφο με έναν τρόπο διαφορετικό και πιο προσεγμένο. Ο Τσαρούχης είναι μαγνήτης για τον κόσμο και είναι καλό που τα έργα θα παρουσιαστούν σε άλλον χώρο», λέει η κ. Γερούλάνου, αν και μόλις πριν από τρία χρόνια το Μουσείο Μπενάκη είχε κάνει μια αναδρομική έκθεσή του, προετοιμάζοντας τη σημερινή εξέλιξη.

Οι δύο γυναίκες γνωρίζονται πολλά χρόνια και ήταν το 1985 όταν η τελευταία όχι μόνο γνώρισε τον σπουδαίο ζωγράφο και διανοητή χάρη στην ανιψιά του, αλλά συνεργάστηκε μαζί τους στην καταγραφή των έργων, όσο εκείνος ακόμα ζούσε. Ήταν τέτοια η τελειομανία του, που θυμούνται ακόμα πως μια ολόκληρη μέρα ασχολήθηκαν μόνο με μία και μοναδική καρτέλα, μέχρι να βρει ο Τσαρούχης αν τα δύο λουλούδια που ένα μοντέλο του από τη σειρά «Μήνες» κρατούσε ήταν όντως υάκινθοι. Τώρα, χάρη στο 3ο Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης και στην Κοινωνία της Πληροφορικής η καταγραφή έχει διευκολυνθεί πάρα πολύ. Έχουν φωτογραφηθεί όλα τα έργα και υπάρχει και αρχείο ιδιωτικών συλλογών. Στο Μπενάκη θα ολοκληρωθεί και η ψηφιοποίησή τους. Η κ. Γρυπάρη λέει: «Ευτυχώς, τα περισσότερα παλιότερα έργα είχαν φωτογραφηθεί και είχε φροντίσει ο ίδιος να κρατήσει πληροφορίες για το καθένα. Μακάρι να το είχε κάνει σε όλη του τη ζωή, θα μας είχε βοηθήσει πολύ, αλλά η δυσκολία το 1985, όταν άρχισε με τη δική του συμμετοχή το μεγάλο του βιβλίο, ήταν ότι το 70% των έργων είχε ξαναπουληθεί. Καλούμε όσους έχουν στην κατοχή τους έργα να μας ενημερώσουν. Εννοείται ότι τα στοιχεία θα μείνουν στο ίδρυμα».

Τη ρωτάω αν κυκλοφορούν πολλά πλαστά έργα του Τσαρούχη. «Πάρα πολλά! Μου τα φέρνουν και για ορισμένα είναι πράγματι δύσκολο να αποφανθώ και μένουν αμφιβολίες. Ψάχνοντας, μπορείς να βρεις πράγματα και να βεβαιωθείς».

Σκοπός, πάντως, είναι το Ίδρυμα Τσαρούχη να μην πάψει να λειτουργεί. Η Νίκη Γρυπάρη πάλεψε εδώ και πολλά χρόνια για να μην κλείσει και χαρακτηρίζει τη λύση του Μπενάκη «σωτήρια». Παράλληλα, το μουσείο ανακοινώνει ότι τα έργα κατέβηκαν στην Πειραιώς «προσωρινά» και ότι πλέον τα δύο ιδρύματα θα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα νομικά με μία διαδικασία πολύπλοκη που θα χρειαστεί πάρα πολύς χρόνος για να ολοκληρωθεί. Το Ίδρυμα-Μουσείο Τσαρούχη θα επανέλθει στο Μαρούσι μόλις αυτό καταστεί δυνατόν.

Αποφασίσαμε ότι δύο μαζί μπορούμε να κάνουμε περισσότερα πράγματα και με λιγότερο κόστος, κι αυτό είναι καλό τόσο για το Μουσείο Μπενάκη όσο και για το Ίδρυμα Τσαρούχη.